

„ЗАСТАВА“ излази два пут у недељу, средом и суботом.

Цена је на годину 10 фор., на по године 5 фор., на четврт године 2 фор. 50 новч. а. вр. за Аустрију, а за Србију на годину 100 гроша на по год. 50, а на четврт године 25 гроша.

ЗАСТАВА.

Огласи се рачунају по количини врсти, које из гармонта заузимају, и за сваку врсту плаћа се за први пут 6, за сваки даљи пут 4 новч. Осим тога за јиг увек по 30 новч. Дописи се шаљу уредништву а предплата администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Пешти, Palatin-Gasse Nr. 19 I. St. 23.

БРОЈ 53.

У Пешти, у среду 10. августа 1866.

ГОДИНА I.

Пешта, 9. августа.

Преговорима између француске и пруске владе о Рајнским границама, мирно је учињен крај, бар тако се са разних страна јавља. У политичним круговима лондонским потврђује се, по уверавању „Ентернационала“ да Француска није званично захтевала пределну накнаду од Прусије, за разширење које ће ова постићи присаједињењем северних немачких области што је оружаном заузела. Француска је само поверено разлагала, како би така накнада требала, па да се још боље утврде добри одношаји између ње и Прусије. И тај разлог француски Прусија није одбацила. Она је у својој посланици, коју је ових дана њен посланик предао париском двору, изјавила само, да је по Немачкој у ово време крајња узрујаност, да је још све у нереди, тако да берлинска влада засад не може ни сањати о уступки каке области, премда би рада била дати доказа о својој правичности спрам Француске. „Али пруска влада признала је потпуно, вели Ентернационал, право Француске, и уступиле овој Саарску долину, и приступиле уређењу Рајнских граница, чим пађе да је време да се то питање реши.

„Ендепанд. белж“ своди споменуте француско-пруске преговоре на ово: Прусија је изложила своје политичке намере и доказала да јој није могуће никаку немачку област жртвовати, а да у неприлику непадне. Штедећи се за будућност, Француска је одговорила, да није вредно водити рат и раскидати пријатељство са Прусијом због незнатног разширења граница, па још данас, кад се све на боље окреће те је и положај миран као што бити може.

Тако у главноме гласе и са других страна вести, што се тиче питања о Рајнским границама. А да је то питање бар засад даље од опасности оружаног решавања, то потврђују и пруски и француски листови; први одајући хвалу Наполеоновој „мирољубивости“, а други тражећи утехе за непостигнуту границу Рајне у новијим напредцима војене вештине, поред којих „Француској нису ни нужна утврђења на Рајни.“

Као даљи доказ да Француска одлаже питање о ширењу своје, саопштава се из Лондона један телеграм од 5. м. који вели, да је цар Наполеон писао белгијском краљу, да неће присвајати области од Белгије, него ће радити да се династија утврди.

Значајно је, како се инглески и француски листови узајмно опомињу на опасност од ојачане Прусије. Инглески листови труде се непрестано да докажу, како ће повећана Прусија као сувоzemна сила моћи свугде и у свако доба са Француском мерити се; а француски листови са своје стране доказују, да ће Прусија као нова морска сила бити најопаснија за Инглеску. Изгледа као да би се и у Француској и у Инглеској осећала потреба споразумења о заједничком одупирању противу развијања пруске силе у Немачкој и у Европи.

Цар Александар, као што из Берлина телеграфички, писао је својеручно пруском краљу, да се Русија неће мешати у ствари немачке. Лондонски „Ентернационал“ додаје, да је гроф Мантајфел, који је по „особитом политичном послу“ из Берлина у Петроград послан, понудио руском цару војводину Познањску, која Прусији није више нужна ни за величину ни за сигурност, и тако је руска влада добивена за данашњу политику пруску.

Кад једног дана чујемо на француска и руска уста протесте противу ширења једне силе неслагасне са основима међународне правике, а другог дана већ нам се јавља да су та уста запушена подарком каке области: онда заиста незнамо шта да мислимо о моралној вредности сила које Европом дрмају.

Да ће се Хановеранска, к. Хесенска, Насавска и Франкфурт сасвим присајединити Прусији, о томе се нико више не сумња. У својем предлогу, поднетом народној скупштини, пруска влада доказује да она није грамзила за освајањем истих државица, али оне су се непријатељски владале према Прусији, и отуд потреба да се учини крај њиховој политичној самосталности. Пруска влада нада се, да ће народи тих државица временом и сами одобрити присаједињење са Прусијом. О присаједињењу Шлезвига и Холстина поднеће влада предлог скупштини пошто се закључи мир са Аустријом.

Глас, да је већ подписан у Прагу аустријско-пруски уговор мира, што последњих дана донеше ау-

стријски листови још није потврђен; премда се сваки час очекује да се потврди.

У прашким преговорима о миру између Аустрије и Прусије представљена је, као што „Ендеп. белж“ потврђује, и Италија као савезница Прусије, и само као таква она ће дати своје одобрење уговору. Преговори о уступци Млетака свршиће се најпре у основу и то у Паризу између Француске и Аустрије, па онда ће се у подробности водити између Италије и Аустрије.

Американска флота за коју смо јавили да је у Русији дошла, донела је од скупштине сједињених с. американских држава адресу честитања цару Александру због избављења од познатог атентата. Јављајући како су Американци добро примљени у Русији, „Ендепанд. белж“ вели да данашње узајмо привлачење између најслободније републике и најнеограниченије монархије има свој извор у једнакости мисли и осећања, пробуђених између тих двеју сила њиховом једновременом борбом за истребљење робства из њихових недара. „Грађански рат најпре и наклоност руске владе засведочена онда, кад се француска и инглеска влада показиваху или уздржљиве или непријатељске и готове да се користе забуном и завадом Американаца, убијство славног мученика за ослобођење Црнаца (Линкона), једнака судба која загрози цару ослободитељу од 30 милиона мужика: све те околности, вели „Енд. б.“ припомогле су зближењу велике американске републике са великом руском царвином.“ „И право је, додаје „Е. б.“ да грађани највеће слободне земље поштују цара, који је своју неограничену власт употребио на корист најсветијим интересима човечанства. Њихова чувства спрам цара само ће се величати и крепити са чувствама слободњачке Европе, ако цар Александар остане веран својим начелима ослобођења, и не буде се подао онима који данас раде у Петрограду, да би у клици сатрли заслугу његову за слободу.“

Турска влада, по најновијим гласовима из Цариграда, пристала је да једна мешовита комисија извиди захтевања Црне Горе. Та комисија састављена је и већ је на делу. Црна Гора готова је да по потреби и оружјем брани правду својих захтевања; сад стоји до политичке мудрости и савести цариградске владе, да такве потребе не буде.

Из Атине јављају да је грчка влада наумна учинити свечани предлог европским силама за ослобођење Епира, Тесалије и острва Крете од турског јарма, и сједињење њихово са Грчком.

Камо таке узвишене намере и у београдске владе, спрам наше браће коју још турски ланци стежу! Оружани устанак хришћана на Крети, узима све више маха. По новијим гласовима, народ тог острва развио је своју заставу и заставе сила које заштићивају Грчку. Турци се повлаче, изгледајући помоћ из Цариграда.

Париски листови доносе глас, да се Черкези на Кавказу наново буне противу Руса, и приписују томе догађају особити значај у данашње доба, кад Русија треба да усредреди своју пажњу на промене у средњој Европи.

ПАРЛАМЕНТАРНА И ОДГОВОРНА ВЛАДА.

II.

Двоје је, од чега се неки Славени и Романи у Угарској од министарства у опште, а од парламентарне владе по особ у Угарској боје: од државне и народне централизације, или од тога, да ће министарска влада сву државну власт са уштрбом општински и жупанијски аутономија у своје руке узети и узде стегнути, и да ће исто министарство, произишавши по начелу парламентарности из већине уг. сабора, а то ће у данашње време рећи, из Мађара, исту власт на корист мађ. народности, на однарођивање, и помађаривање други народа употребити.

Државна је централизација двострука: политична и административна; прва је она, где су само опште ствари како у законодавству, тако и у управи усредсређене, оне ствари, које се општи интереса тичу, и које се само на једној точки државној целисходно уређивати управљати и решавати могу, без који државне заједнице не би ни бити могло; у то спада наиме об-

шта спољашња и унутрашња политика, њен састав, правац, и ток, и средства на то потребна. Без оваке централизације неможе ни једна држава бити. Сасвим је друго пак административна централизација; она постоји онде, где влада у свој делокруг увлачи и оне ствари, које се поједини и укупни општина, вароши и жупанија тичу, и које би ове, и то целисходније обављати могле; ова је централизација онде, где се државна власт неограничава само на надзор општински и жупанијски ствари, да само пази, да ове свој делокруг непрекораче, да општинска представништва противу општи закона неповреде права и интересе поједини људи или мањине, да поједина поколења ради своје магновене користи не учине штогод на уштрб идући поколења, него где се влада она и у најмање ствари меша, и ту решава и наређује. То би била она централизација, која је политично, а где се у интересу само једног народа извршује, за друге народе и народно убитачна, то би била централизација административна и народна, од које се бојимо.

Но ова централизација није ни са министарским суставом, ни са парламентарном владом нужно скопчана. Истина, да у природи одговорног министарства, које кад одговара, хоће и да у свему влада, и заповеда, лежи наклоност административном централисању; да није лака ствар границе између политичне и административне централизације, између делокруга државне власти, и муниција, и по предметима, и по начину обављања одредити — али је ипак возможна ствар. Примери у Инглеској, Холандској, Белгији, Норвешкој то показују, и где у народима има аутономију, самоуправног духа, знања, и воље, ту ће они знати линију и границе министарском делокругу, и одговорности у том кругу означити, и ту је управо парламентарност ограда противу природне тежње државне власти, да све централише, јер ће у таком случају сабор министарство на централизацију тежеће у границе устава, и закона, сузбијати.

Да узмемо, да ће Мађари за дуже времена већину у сабору имати, то се од њиховог на аутономију општинама и жупанијама склоњеног духа немамо бојати, да ће они из политички узрока административној централизацији места и маха дати.

Али се бојати, да то било сад, или кад им се опасност за њихову народност већа учинила буде, доцније не учине.

Овај стра није неоснован — али на то је приметити, да би Мађари, кад би то учинили, подсекли би живац и својем народном развиту, јер централизација така не да се ограничити само на ствари и одношаје народности, него ће обухватити и све друге струке политичне управе, што би за њихов и материјални и духовни развитац исто тако штетно било, као и за подобни развитац други народа; шта више, они би круни и влади морали у то име и као неку награду не престано политичне, концесије (уступке) чинити, и дошли би постепено до абсолизма, најпре скривеног, где би час по час морали оправдања (индемнитете) својим министрима давати, а после до отвореног, највише у аристократичну форму завијеног, као што је до год. 1848. било. Мађари би се тим ставили у противу-словље и сукоб са духом времена, са током европске цивилизације, са слободоумним мислима и тежњама, и одпор Славена и Романа добио би двоструку светлост као представника и поборника политичне и народне слободе на истоку Европе. Сумњамо, да би се Мађари смели у таку борбу упустити, и кад би свога краља имали, а нека мо ли док је цар аустријски уједно краљ Угарске, и док им је за леђи камарила у заседи.

Но ако би ипак покушали оно, што су 1848 год. наумили били. Онда ми стојимо на раскршћу, и рађа се питање, били ми идо цели наше, т. ј. до политичног, умног, моралног и материјалног развитака, а тиме и до политичне важности пре дошли без одговорног министарства и парламентарне владе, или ако не са овом, а он поред ове?

Ми држимо, да овим другим путем и пре и сигурније, и ту лежи одгонетка и решење овог за нас кобног питања.

Допустићемо, да има времена и околности, где јача, често и неодговорна државна власт народима веће гаранције правде и развитака даје, или где народи

бар основа имају мислити, да ће државна власт добро ји руководити, и напред водити. То је онде, где је поједини народ у толико каста, класа, интереса подељен, и где су ови интереси тако испрекрштани, да њихово међусобно трвење или анархију поједини каста, и интереса са собом доноси, или где је у једној држави више народа, који се међу собом тару. Кад ту има јемства, да ће влада посредујући, изравњујући, правду делећи, и слабије у развиту своје подпомажући на среди стојати, онда може на време и оправдано бити, ако се бар слабије партије, или слабији народи на то склоне, да влади у тежњи својој за већом власти на руци буду. Од великаша и властела потиснуто грађанство француско у 16. и 17. веку подпомогло је и абсоlutне владе своје противу први, који су према владатељу неки устав, али само за себе за остали народ пак робство и понижење хтели; а кад је грађанство овако заштићено ојачало, оно је после противу и владе и аристократије, који су у заједничкој опасности опет сложили се 1789. мегдан одржала. У хаотичној борби испрекрштани интереси легитимиста, републиканаца и разне врсте социјалиста и комуниста, којима краја ни исхода није било, могао се многи и слободоумнији Француз преварити, да у Наполеону III. и онда избавитеља државе сматра, кад је цар постао, надајући се, да ће он силном или праведном владом разне интересе изравнати, и нарочито масу народа морално и материјално подићи, обучити, да са осталим слојевима народа социјалну и политичну конкуренцију издржати, и своја права извршивати може — али где је и из далека таке гаранције код нас?

Ако не буде одговорне и парламентарне владе или зато, што би Славени и Романи показали, да ју не желе, или и иначе, шта нас чека?

Од двога једино или влада, којој су сви народи једнак у оном смислу, као што је то под Бахом било, влада бирократије, која срца ни за један народ нема, која крв свима народима пије, која људе и народе до скота понижава, или влада конзервативно-аристократична, која би у Угарској опет од Мађара састављена, дакле мађарског духа, мађарског правца, мађарске тежње у народном обзиру била, шта више, која би мађарски народ баш тим придобијати, и од слободоумни мисли и тежња одбијати трудила се, што би јој успехе у помађаривању други народа показивала, као што и данас мађ публицисте те боје либералне мађарске народу мађарском тим денуцирају, да ови хоће великим концесијама да мађ. народност другим народима издаду. Овака би влада за друге народности најопаснија била. Јерархичном, и светском аристократијом и брачним и другим свезама моћно и од великог упуцава на двору, затворила би другим народима и двери до престола; неодговорна, или бар парламентарној контроли у правом смислу ове речи неподложна, она би штампу у колико би на папиру и слободна била, и слободне састанке, у колико би ји закони и допуштали, по вољи, или по интересу мађ. народности злоставити могла, и злоставила; но јак нам се пред светом чуо неби. А каквој би се слободи штампе, удруживања и састанака, и на папиру у таком саставу надати имали, то нам искуство не само у нашој, него и у другим земљама сведочи. А да би непарламентарна влада аристократичним елементима, који су за нас двојструко мађарски, у руке пала, то се види и из тога, што се један део аристократије бори за диктаторску владу (канцеларијску) владу, а други напреднији хоће истина министарство, али само одговорно, никако пак парламентарно — јер парламентарно министарство — министарство већине, не би ни по Мађарима ни по другим народима аристократично бити могло, а и одговорност без парламентарности привидна је одговорност.

Не, и ако би у Угарској парламентарна влада за прва времена и по интенцији (умишлењу) круне, и по политичној претежности Мађара у земљи и на сабору мађарска била, опет боље и овако мађарска, него аристократична мађарска влада. До свести Славена и Романа стоји, родољубиве заступнике своје на сабор угарски шиљати, нити и какав изборни ред то осујетити може, почем је и умно и материјално стање мађарске масе подједнако са стањем нашег и други народа. Ови ће заступници моћи не само на пољу законодавства свој глас дизати, него и у обзиру управе министре за учињене неправде интерпеловати, искати да се зато у стање оптужења ставе; слободна штампа, слободна удружења, слободни састанци огранизоваће јавно мњење остали народа, које ће и до престола и до европског форума допирати и продирати — тек у слободи сви, па и славенски и романски народи јачати и важност своју показати могу. Парламентарна пак система управе увек више слободе јамчи, него противна система, и ако би она хтела силу да употреби, ова је сила у парламентарном животу провиднија, па тим јој се и конци лакше поватају, и лакше се сила најпре у јавном мњењу, па онда и на јавном политичном пољу сломије.

Наводи се судбина Ирске за пример, како и поред парламентарне владе у Енглеској може један народ потиштен бити — али прво, да није парламентарне владе у Енглеској, у Ирској би и горе било; ко су

сада вође либерални мисли и тежња у Енглеском парламенту, него понајвише људи из Ирске, који глас у корист Ираца и прве слободе све већма у јавном мњењу енглеском продира? Друго пак, околности Ирске спрам Енглеске другачије су, него Славена и Романа спрам Мађара у Угарској! Прво нас је спрам Мађара више на броју, тако да има могућности, да ћемо и парламентарно до већине доћи — у Ирској је противно. Осим аристократије, које се уплив бар политично све већма губи, стање је осталог народа нашег у великом подједнако са стањем мађарског народа — у Ирској противно. Па онда Енглези којима се сила у сви пет делова света шири и Мађари с једне — локална и народна усамљеност Ираца и сродна околина свију немађарски народа у Угарској — то је све грдна разлика.

Правда или неправда — ма која у Мађара владала буде, тек ће се на парламентарном пољу и бојшту обелоданити моћи, па ако неправда постојано владала буде, бар ћемо политичном животу извикнути свему свету на виду руке своје опрати, и сасуд разабрати моћи, који би за нас онај отров крво, који смо отров у лажним парламентарним системама за време — Луи Филипа познавати научили се — јер права, правдом заданута парламентарна система тога отрова нема.

СЛОГА СРБСКЕ ОМЛАДИНЕ.

Сневање о узору (идеалу) усред жалосних живих истина зове се појезија; није ли и слога у Срба то што се зове појезија?

Народно предање разјасњава слогом историјску величину, а неслогом косовску пропаст. По живом разуму народа, у неслози је немоћ политично растурене сирочади косовске, а у слози: бедем за независност Црне Горе, снага за слободу Србије, услов за будућност целог Србства. У чему памтење и жива мисао народа, у томе и његов узор. Међутим шта видимо у јавном животу Срба? Видимо да неслога ниче куд предање и разум слогу сеју!

Одкуда то?

Ми би рекли отуд, што неоснивамо слогу на сталном темељу. Навикли смо да сматрамо поједина лица као стожер слоге, а шта доживљујемо? Уз оно што лице око кога се купимо, има обште, заједнички с нама, има то лице и нешто што је само његово, и ничије више. Нађе ли се једном у положају над другима, оно, као грешно, употреби тај положај пре свега на оно што се њему сви и допада. Што се једном сви и допада, томе неће да робују други који себе поштују. И тако из слоге која се сеје око појединог лица, ниче сама неслога. Невелико, да нема лица које би било у стању узвисити се над ниским саможивљем; али колико их је таких, и шта ћемо кад лице „земља јесте и у земљу иде“? Шта ћемо кад после онога, који је предпоставио обште свему што није обште, угледамо неспособног саможивца и грозног тирјанина подигнутог сложним силама нашим?

У свету оваком какав је морамо признати, да је слога око појединих лица игра слепог случаја. Нека би лица била добра, али су смртна; у њихов гроб сарађује се често и све добро што од њих долази. Ако су неваљала (што је тако често случај) она својим неваљалством трују све око себе, а од слоге неслогу праве. Немањића врлине послужиле слави србској; Душанов гроб прогута сву заслугу Немањића. Свете владике у Црној Гори и народне вође у Србији оживљаваху патриотски и јуначки друштво србско; београдски великаши и карловачки „пастири“ својим страстима и греховима покидаше скоро и последње жице братске сазе. Треба ли нам још доказа, да поједина лица нису оно што може служити као сталан стожер за слогу?

Не, после жалосних искуства која је народ имао у досадањем покушавању да „олич“ слогу, несмемо се даље излагати свирепим обманама. Ко је пријатељ себи и другоме, мора се бринути о сталнијем темељу србске слоге, него што је смртно и слабостима подложно лице. Народ у целини опредељен је да траје од рода на род (као што му име каже); па и Срби, да би постигли своје народно опредељење, имају тежити: не да „оличавају“, него да овековечевају своју заједницу. Наместо „оличене слоге“, која се распада у прегршт људске прашине, одгајивајмо сложан дух, братску свест, што није земља и не иде у земљу, већ се као вечита жива сјева преноси од рода на род!

Како да одгајивамо братску свест, како да овековечавамо слогу и са њоме живот србски?

Наука је једино средство томе. Наука тежи вечној истини, која обухвата обште законе природе и сједињава у себи потребе и интересе свију људи и људских векова, свега човештва. У тој истини човек сазнаје себе и свет око себе; она га уздиже до свести о сагласности са собом и светом, свести: да сигурност и достојанство човека и народа нису: у гњечењу свог брата, у мржњи на странца, и у отимању туђе имаовине и туђих земаља, већ у љубави према слободи и добру свију и свакога; — она развија дух

братства међу створењима која су сва од исте грађе, сва несавршена, сва привремена, сва: једно без помоћи другог немоћна и ниска, а дружењем и узајним подпомагањем јака и достојнијем животу уздигнута.

Блудећи за „оличеном слогом“, као „приврженици“ појединог лица, огрезосмо у таму незнања и назадња, разродисмо се, ослабисмо морално и дотерасмо да нам жеђ материјалног уживања разбија онај лепи сан будућности србске, што укрепљаваше и подмлађиваше наше старе. Обрнисмо се за науком, прикупљиваше своје око вечне истине, па да нас обасја светлост знања; да се утврди братска слога међу нама, и да нестрепимо као робови од туђе личности; да нам се отворе неисцрпиви извори природних блага што су скривени незнању нашем, и да се отнемо од зијајуће сиротиње, те да као снажан и у себе поуздан народ с временом напред пођемо!

Така је сила науке и вечне истине! И где: надежда будућности народне, омладина србска, почиње се баш на ту силу оснивати! „Зора“, дружина младих Срба у Бечу, дала је гласа томе, и са разних крајева, па и саме Босне, оре се данас одушевљени одзиви из млађаних грла србских: да се на пољу науке и вечне истине постави сталан темељ слози и напредку народном.

Народ србски има честитати себи тако патриотско и човечанско одушевљење своје омладине; а неможе бити сумње о успеху оредузења, које се оснива на љубави те омладине према обштем добру.

Омладина се састаје о Госпојини на скупштини у Н. Сад ради саветовања и договора о својој научној заједници. Уздамо се, да се Србима у Војводини признаје њихово природно право на човечански развитак, те да се неће постављати званичне тежбе и сметње састанку омладине у Н. Саду, где би слободна реч србска за науку, као за обшти услов друштвеног напредка, служила само на част влади која би је поштовала.

Сазивајући скупштину у Н. Сад „Зора“ је поставила јавно питање о условима за успех омладине у заједничком научној предузећу; да кажемо и ми свој одговор на то.

Наука представља систем знања која се постизавају проматрањем и искуством свију људских нараштаја и векова, свега човештва. С тога би и омладина имала тежити да научна заједница обухвати не само све данашње силе и потребе србске, него да се она може простирати и на будуће нараштаје, од једнога рода на други.

Омладина приступа тој цели средством скупштине и јавности; ми мислимо да је на правом путу, почем је наука, као што рекосмо, више што него посао једног или неколицине.

Да би скупштина омладине што подпуније обухватила потребе и силе србске, ваља да јој задатак буде онако простран: као што је неисцрпива истина којој наука тежи, као што су неограничене човечије потребе, и као што је неуморан дух србски у својем лету према вечности. И тако, омладина би имала са једнаком бригом обгрлити све струке науке, у њиховој природној сјеви, и отворити широко поље сваком уму, сваком дару и способности србској.

Разне струке науке тако су разгранате да се тек на основу деобе у радњи неговати могу; дакле и омладина србска морала би се поделити на стручне и научне одборе, тако да сваки ради што најбоље уме и на што највише воље има. Број научних одбора опредељивао би се, наравно, силама омладине; што у том погледу садашњости неби било могућно, то се не сме и будућности одрећи. „Наука незна за немогућност“, рекао је Араго, па нека се и будућој заједници србске омладине неби отело оно, што би науци могућно било.

Подељена на стручне одборе, омладина би удесила своју скупштину тако, да у њој и сваки одбор за себе седнице има, и опет да се сви одбори састају у обште, главне седнице, које су нужне не само ради међусобног познавања младих Срба, који једној цели теже, него и ради одржавања и снажења обште сазе средством узајног поучавања и обавештавања одбора и чланова скупштине.

На питање: ко да буде чланом омладине, може се одговорити тек питањем: ко своју част и будућност у србском напредку види? Ми велимо, да приступ у скупштину омладине мора бити отворен свакоме Србину, који је вољан да по могућности припомаже научној цели омладине. Уз редовне чланове, којима би књижевни и научни послови били дужносни задатак, могла би скупштина имати и чланова припомача, који би добровољним подарцима и услугама омладину подпомагали. У обштем је достојанство науке, па и скупштина србске омладине, која се ради наука састаје, треба да буде велико братско коло из ког ни један Србин неби био изкључен.

Наука је дело убеђења, и вазда то остаје. И од скупштине србске омладине нека је далеко све, што би наличило на како прописивање начела и осуђивање противних мисли и лица која те мисли представљају. Њепо није да решава књижевна и научна питања, него да изазива само већу, у којој би се чуле разне мисли и искуства, па би се оставило свакоме да самостално,

слободним проматрањем и упоређивањем мњења и ствари, долази до убеђења.

Верно саопштавање мисли и искуства не може се појмити без слободне речи. Слободна реч нужна је и за скупштину србске омладине. Изазивајући већу слободом речи, скупштина омладине отвара би широко поље за сударање противних мисли, али она не би смела давати прибежишта ничијим злобама и страстима. Љубав према општем добру обилан је извор за узајмно поштовање чланова и за једнаку толерантност скупштине према свакоме члану.

У том погледу омладина би се могла угледати на старинске обичаје свог народа. На правим, слободним састанцима, саборима србским свакоме је члану слободно беседити. Да свачију реч стрпељиво чује, у томе народни сабори одкако су своје достојанство налазе. Разни беседници: разне мисли, те и слобода речи непролази се без противности у мњењима; али сабори и поштују слободну реч, и остају својом целином над сукобима разних беседника. У својој целини сабори су неприступни: и личној пакости, и предлој кратковидности, и партајској заслепљености, и свеу што би могло спречити сједињење сила за општу цел. Прођимо у мислима све слободне народне саборе, колико их историја набраја, и све ћемо их наћи узвишене у њиховој целини над оним, што је испод достојанства друштва које служи интересу човештва.

На такозваним „ученим“ састанцима нашим, мимо народа, често се насилнички потиру људско право на слободну мисао и реч, а то само што се није начисто са одношајем беседника према целини друштва. Беседнику, као несавршеном створењу, лако се подкраде понека слабост и погрешка, и то се одма узима као доказ противу слободне речи и самосталности уверења! Да се једном разјаснимо у тој ствари. А мислимо да ће нам се одобрити, да оно што који беседник изјави припада искључиво његовој личности, а достојанство сабора само је у толерантности. Сабор који би допустио да се устаје противу беседниковог права на реч, потирао би баш оно што води истини. Зна се, да се истина докузује саслушавањем и упоређивањем слободних мисли.

Надајмо се, да ће омладина на својим састанцима на долу признати: да између беседника и сабора не може бити оне солидарности које у ствари нема између зборња и слушања.

Скупштина србске омладине има да буде у основу стална, у радњи редовна, те да се може рачунати на правилност и дуготрајност свезе међу омладином. У данашњем положају Срба заиста је нужно, да се скупштина сваке године састаје.

Колико ради изучавања самог народа и природе земаља србских, толико и ради живог саопштавања науке у сагласности са истинским потребама народним, скупштина србске омладине требала би да буде путничка, т. ј., да се сваке године на другом месту састаје. Тако би и сваки крај србски имао радост, да види лице и чује глас сједињење омладине србске.

Са особитим погледом на наше школе и научне установе, које су све удешене онако како да у њима учење престане онде, где права наука започиње: омладина би силно припомогла развјетку науке у Срба, кад би увела и јавна путничка предавања. На така предавања одавали би се, наравно, они који би се осећали позвани да просто, народним говором науку у народу проповедају.

Свој морални утицај у народу омладина би могла ојачавати редовним предавањем јавности своје књижевне и научне радње.

И за своје сопствено поучавање и за истину, као општу цел, омладина би могла од времена на време предлагати: на јавно претресање питања о условима и средствима за развјетку науке и народног напретка.

За посредовање свезе међу омладином од једне до друге годишње скупштине, скупштина би имала одредити из своје средине један стални одбор. За такав одбор могла би она засад прогласити и коју од постојећих дружина младих Срба. Кад би било среће да београдска влада поштује право својих грађана на слободу састанка и речи: онда би најприродније било, да стални одбор србске омладине буде у Србији. Иначе, ако би и тај одбор морао даље од Србије бити, незнамо шта би већ мислили о србској влади, која неумедно да нађеј своју част ни у првом састанку србске омладине, већ својом петолерантношћу и гоњењем слободне мисли учини, да омладина мора у Аустрији тај састанак отворити!

То је наше мишљење о условима за успех научне заједнице србске омладине. Од нас је далеко мисао, да не може бити и савршенијег правца и савршенијег начина те заједнице; ми смо ради били само да своје учинимо у ономе што је дужност сваког Србина.

Наше уздање у србској ствари било је и остаје у снагу састављену од свију сила, и упајет ирпону из свију умова србских.

Србски народ имао је доста тешких дана, и вазда је умео наћи у себи самом снаге за своје спасење. Омладино узданицо народна, на теби је да посведочиш да је Србин и данас јачи од своје несреће, од својих слабости и свога назадка: ајде право и одва-

жно путем науке којим си пошла, те да будеш живим извором напретка и будућности народне, и да се овеквечи србско име у свету вечне истине!

Позив на „беседу“ србске омладине у Новом Саду.

Омладина српска спрема у Новом Саду „беседа“, од које је чист приход намењен српском народном позоришту. Тако ће се уз красну душевну забаву учинити и племенито дело, којим ће се подпомаћи материјална страна овог завода, ком је позив тежња, да шири просвету и развија свест у Србина. Беседа ће се држати 17. (29) августа, на коју позивамо родољубиво Српство, да нас са свију страна посети или да бар и с најмањим прилозима саучествује, тим пре, што нам је пред очима опште народно добро — позориште, коме је данас материјална помоћ прекопужна, ако желимо, да своје делање сходно позиву своје вршити може.

Програм ћемо до скоро објавити.

У Новом Саду, 1. августа 1866.

Одбор за приређење беседе.

Кад ће бити скупштина србске омладине у Н. Саду.

Са више се страна разабра кад ће скупштина србске омладине бити, да би сваки кога народна свест крепи, могао похитати за времена у коло српског јединства. До сада чекало се само на позив Матице и позоришног друштва, па да се и дан састанка србске омладине определи. Почем се већ и то зна, те се сада позива сва омладина српска, и сваки Србин који се осећа у „срцу млад“, да 15 августа, о госпоину дне, у Н. Саду буде, где ће се скупштина србске омладине држати.

Одборници свију друштва, којима је дужност да саставе програм, по коме ће скупштина своје послове вршити, нека изволе на два дана пре скупштине, дакле 13. августа доћи.

4. августа 1866 у Бечу.

Заступник „Зоре“

Лазар Стевановић,

подпредседник „Зоре“ (друштва срп. омладине у Бечу).

Пешта, 9. августа. Из Тур. Св. Мартина дође вест, да је преминуо познати патриота словачки Кузманџи, први патентални суперинтендент. Словачком народу, коме баш нису патриоте обилато поникле, за цело је тим већи губитак, кад му такав човек премине. Кузманџи беше међу осталим и подпредседник словачке „Матице.“ Да споменемо у његове књижевне радње само „Eherecht der Hristlichen Confessionen“, што је темељито и са познаношћу ствари написано и у којој књизи и ми добисмо наше православно брачно право у систематскоме распореду. — И ми осећамо жалост наше браће словачке за својим врсним народњаком. Већта му успомена!

ДОПИСИ.

III. Из Шајкашке, 3. авг. У вашем листу био је одпре допис из Шајкашке под њ о нашој ритској земљи; власт је овде испитивала које то дописао, но као што га је превести дала, боље би било, да не изиштује за писца, него да саму ствар подпомогне. Ви ми допустите, а публика наша нека ми опрости, што ћу и ја да вам о овој ствари нешто пишем, јер се ствар тиче нашег живота, тиче се живота толико хиљада Србаља у Шајкашкој. Очеvidно је, да се на то иде, да се међу нас Немци паселе. У Перлезу је, или боље рећи на перлезком атару већ је насељено немачко село, које преко 300 нумера броји. Та је населбина добила из царевине касе 30.000 ф. а. вр. да куће подигне, и окући се, и црква им је бесплатно направљена, осим тога добила је то, да је за 10 година од данка и солдачине опрштена. Село се назвало „Rudolfsgnaden.“ Кад је село готово било, сам је командујући генерал из Темишвара био на парадно освећења; шајкашки кор официра, шајкашка банда, сви су морали у тој свити и парадно учествовати, и радовати се, што је једно немачко село поред Тисе на атару Перлежана насељено. Истина то је било пре битке на Краљевградцу — али тешко да ће зато престати сеоба Немаца међу нас. Код нас се и сад земља премерава. Знаменито је то, да наше обштине плаћају за премеравање, које је очевидно користи Немаца намењено. Тако је Чуруг платио 600 ф., Жабаљ око 800 ф. за премерање, Мошорин 800 ф. а. вр. за мерење. Све то премерава неки пенз. капетан Петит, ком се у том на руку иде; он и сад на заповест генер. команде премерава Тителски рит, кад га питају: „о чијем трошку?“ одговара: ма о чијем, мени је заповеђено, и неко ми платити мора. Већ се поговара, и који ће Немци у коју атар доћи. Немцима иде генерална команда, па и наша власт на руку. Код нас је сад мајор од управе неки Гетлухер, који србски незна; он за нас има обичне лепе речи што многе и заводи, али за Немце пак добра дела. Одпре су обштинари од шесте комп. били због ритске ствари код мајора г. Јовановић, који сад овом области управља. Ту је нашим пребаци-

вано, како су нерадини, а Немци радни. На то су наши одговорили: „Јесте господине, Немци су радни, кад им се као оно Перлежкој населбини 30.000 ф. а. вр. даде, и црква направи, и кад су им најбоље земље дате за цену (20 фр. по јутру на многогодишњу одплату), за коју ми неможемо да земљу добијемо, за коју су наши прадедови, досови, оцеви, па и ми крв проливали, и проливамо, а ми смо нерадини, којима се после рата од 1848/9. год. данак за оно време искао и истеривао, кад смо сви војевали, кад нам усеви од ратовања, села и покућство од пламена, стока од пљена пропадоше. А ко је нама позидео цркве наше? ко је поправио све те лепе куће, у којима господа живе?“ Г. мајор још пребаца Тителанима, да су погрешили, што су прекривале казали, да неће долму правити — на што Мошоринци приметеше — а да шта је, господине нама помогло, што смо ми обећали, долму правити? и наша молбеница, видимо, лежи код вас у чекмежету.“ (То су оне молбенице, које су Чуруг, Жабаљ, Мошорин, Вилово прекривале са обширним разлагањем свога права предали, и које Бечани видиле нису). Ми питамо овде, шта има долма посла са властитошћу ритске земље. Која села могу долму направити, направити ће и у своју корист, која немогу, или за сад никако ни сасвим немогу, као они с Дунава, тима се због тога земља одузети не може. Наравно, све би се хтело, да се иавде из основног закона од 1850. год. да је ритска земља подпуна властитост ерара, али то је погрешно. Тај закон у том није јасан и опредељен, а по старијем основном закону земље су те у истој мери граничарима припадале, као и друге земље, и ерар би највише имао право на неки одкуп, који ми у обилној, скоро прекомерној мери нудимо; у провинцијалној Бачкој одкупљују се реманенцијалне земље прве и најбоље класе са 700 ф. а. вр., а по пашој понуди изилазио би простор наше мање сесије, и то најпосле земље, као што је ритска, 640 фр. а. вр.; није ли то, да крв и нерачунамо, преко више? и кад за ту цену Немци у Перлезу добише, зашто да и ми неможемо? —

У последње време почело се поговарати, да из сваког села иде депутација у Темишвар, да онде писмено ствар и жељу обштине поднесе, и моли, да се ген. команда у Бечу за то заузме; но од тога се сад одустало. Та је ствар већ била и код ген. команде и у Бечу, и досад никакве помоћи. Рекоше најпре, да се не помишља, ритску земљу нама одузети, а на скоро по том водине се преговори са неким Јеврејима, да долму праве, па земље уживају; рекоше нам, да ће сваки потребит моћи по 20 ф. јутра те земље добити — али ти поједини могу и „Сеплови“ бити и може така 300 Сеплова село начинити. Ми држимо, да ерар не може појединима јутра земљу делити, него да је обштинско, и да је само питање о одкупу онога права, које је ерар, против смисла србски привилегија уживао.

Једном речи, ми желимо да ступимо пред Њег. Величаство са нашом молбом и жељом — као што смо чули, Немци из Кишкера били су ово дана у тој ствари у Бечу, кад је њима слободно наше тражећи у Беч ићи, биће слободно и нама своје бранећи.

Ко нам добар стоји, да Немци неће међутим, док ми чекамо, да нам преко Темишвара одговор из Беча дође, свој посао изградити, своју цел постићи, колачу наше атаре ударити, кад је и онако све преправљено и измерено? Тим чекањем можемо ми само себи руке везати.

Ствар се нашег живота тиче — ми хоћемо пред цара, да видимо, да ли се с његовним знањем, и његовом вољом збива од нас и код нас, што се збива.

Баш сад чујем, да су Чуружани у прошлу недељу били у Темишвару код ком. генерала, да ништу, да им се аудијенција код цара ради земље ритске изрази. Сад би требало да и друге обштине исто учине, но мислимо, да ће доста бити, да се код батаљонске власти за то пријаве, да себи трошка уштеде. Добро би било, да аудијенцију добију у једно време, чим би се и та постигло, да би из сваког компаније мање људи ићи могли.

Ово је дапа свршен и онај процес, који је противу г. Јанковића трг. у Тителу због избора на конгрес вођен.

Хтедохте направити злочин повреду јавног мира, па сад, кад кап. ауд. Митровић дође, и процес у руке узме, паће, да у ствари нема ништа. —

X. Из Суботице. У 51. броју „Заставе“ изишао је из бачког потисја допис, у коме се на видик изнаша мњење о предстојећој учитељској конференцији у протопресвитерату сегединскоме. Мени се чини да је тај допис преухитрен; а што се тиче мњења г. дописника о предлозима оних трију учитеља, о којима он говори, по себи је јасно, да му је требало причекати онај дан, у коме би се могло видети, како би се ти предлози примили у збору као и то каки педагогичких саставака који од учиља има.

По смислу наредбе високог кр. уг. намесничтва у учитељским зборовима више има места узмјено обучавање него вечање, и по томе је главно посао предавање за углед, које предузима учитељ оног места

у коме се збор држи, и по свршетку казује, којим је начином до такве вештине дошао, на које остали чланови своје примедбе братински умећу, па се тим начином заподене већање; а расправљање педагогичких питања и то најпре опих, која је епархијална школска власт предложила, и која су у пређашњем збору примљена, то је тек потоњи посао; све ово су имали остали учитељи на уму. Зато држим, да би у првој учит. конференцији најцелесходније било, кад би се први главни посао, али ваљано извршио, и поред тога усвајала поднешена питања и предлози на расправљање за идући збор и састављале задатке за писмене пед. саставке, у том би се и време, које имају учитељи на расположењу исцрпilo.

Пошто су због сасрпских ратних околности учитељски зборови свуда на неизвесно време одгођени, то смо и ми у сваком часу очекивали такву објаву, као што је та од окр. шк. управитеља 3 о. м. и стигла у којој се вели: да због „неуспешног времена“ у копф. се одгађа; дакле и с овим су оправдане моје речи: да је онај допис ухитрен.

Аустрија.

— Проматрајући аустријске финансије, бечка „Дебата“ чини ово упоређење: „докле се по Европи уобште рачуна од државног прихода по 13 фор. на једног обитеља, износи тај рачун у Инглеској 24 фор., у Француској 21 ф., у Немачкој 16 ф. али у Аустрији само 12 фор. на главу. И опет народ у Аустрији саразмерно је више обтерећен него у другим државама, почем државне потребе наше земље прогутавају скоро 13% народног прихода, докле се на такве потребе у Немачкој рачуна само 11%, у Француској 12.5%. Па и остали годишњи приход народа износи у Аустрији само 39 ф., а у Немачкој 146, у Француској 168, у Инглеској 223 фор. на главу. „Дебата“ доказује даље да је аустријска бирократска влада презузела у своје руке и многе послове који се у слободнијим земљама остављају самоме народу; по отуд и то да владини трошкови у Аустрији представљају већи део државних трошкова, него у другим земљама. Од владиних трошкова рачуна се на војску: у Аустрији 30%, у Инглеској 29%, а у Француској 25¹/₂%; на пензије: у Аустрији 1.5%, у Француској 1.4%, а у Инглеској 0.4%; на полицију: у Аустрији 2%, у Француској и у Инглеској тек по 1.8%. А и финансијска управа скуља је у Аустрији него у другим државама, она се рачуна 2.3% укупног владиног трошка, докле се у Француској рачуна на 1.3%, а у Инглеској 0.1%. На просвету, вештине и науке троши се у Аустрији само 1%, а у Француској 1.7%, у Инглеској 2.2% укупн. владиног трошка. Издаци на трговину, занате и пољску привреду изnose у Аустрији само 0.2%, али у Француској 0.6%. Уобште излази, да се у Аустрији само 5.3%, а у Прусији 11.9%, у Француској 14.7% троши на праве производне цели. Интерес и управа државног дуга стаје у Аустрији преко 43%, у Италији 37%, у Инглеској 38%, у Француској 28%. Тако је по „Дебати“ јасна потреба, да се аустријске финансије у бољи ред доведу.

Стране земље.

СРБИЈА. Бечком „Цукуфту“ пишу из Београда: „докле Клапка (мађарски војвода) имађаше задатак у најновије време, да Аустрију са севера нападне, Бетлен и Тир беху послани од Прусије да Аустрију с југа нападне. Клапка имађаше новаца и војске. Тир немаше ни једно ни друго. Он покуша да то добије у Букурешту; али се непоможе ни код народа ни код владе. Тир се упуту у Србију, надајући се да Србија мора Аустрији с југа грозити. Он дође у Београд. Овд. итал. консул Сколасо спремаше му састанак са кнезом; то спремаше буде залудно. Министар Гарашанин састане се са Тиром, па се и расане ништа неуглавиши. Кад Тир никако мира не даде, кнез и Гарашанин уману на киселу воду. Тир се још неколико дана прохода по Београду, и нестане га.“

С друге стране јављају да кнез и Гарашанин нису оставили Београд због Тира, него због колере, која по Београду од неког времена мори.

ПРУСИЈА. Предлог закона за присаједињење Хановера и К. Хесенске, В. Насавске и слободне вароши Франкфурта од стране Прусије, гласи:

„Ми Вилхелм божијом милости краљ од Прусије наређујемо, са одобрењем оба двајоу домова скупштине краљевинске, што иде:

§ 1. Предузимамо за нас и наше ооотомке, на основу члана 55 устава, за пруску државу владу над краљевином Хановеранском, Куркинежвином Хесенском, војводином Насавском и слободном вароши Франкфуртом.

§ 2. Ближе уређење одношаја тих земаља према пруској државној области на основу чл. 2 устава, определиће се особитим законом.

§ 3. Државном министарству налаже се да овај закон изврши.

Пруска влада поднела је скупштини предлог на доводење у ред незаконитих рачуна државне управе, почињући од 1862. У том предлогу иште се за владу право, да определи буџет текуће године по мери буџета старе године. За војску сувоземну и морску министарство иште изванредан кредит од 60 милиона талира. Влада је, рекао је том приликом министар финансије, одустала од намере да диже државни зајам, јер још није сигуран прави мир, него је само примирје, а лако може бити да искрену нове тегобе, које би мир спречиле. Ова последња изјава пруског министра пробудила је узбуђење у скупштини.

ШВАЈЦАРСКА. У бернском „Бунду“ напомиње се како су данас уговори од 1815 сасвим погажени, па се вели, да је тиме и народно право Швајцарске изложено особитој опасности од стране грамзивих суседа. Уговори од 1815, као што се зна, ујемчали су то право; а у садањем стању Европе положај Швајцарске оснива се, по „Бунду“, тек на савесном обзирају на те уговоре, или једино на доброј вољи и милости њених суседа, па тада и на сопственој снази швајцарских синова. „Швајцарска, вели најпосле „Бунд“, узда се највише у ово последње“, т. ј. у своју сопствену снагу и јунаштво.

ИТАЛИЈА. Ђенерал Ламармора дао је оставку на поглаварство у војсци па није хтео примити ни почасно звање министра. О политичном расположењу Италијана пишу из Флоренције: „у Италији разликује се две главне странке у питању о одношајима спрам Аустрије: странка мира и странка рата. Они који су за мир говоре: имамо војску, ал немамо ђенерала. Па онда, сва Европа мир хоће, па неће рата ни Француска, која нам одриче моралну подпору своју, ако се неби помирили са Аустријом. Странка рата напротив доказује, да Италија несме остављати оружја докле Аустрија има Тиролску. Изајући Тиролску Аустрија може кад хоће упасти у Милано, у Болоњу, у Млетачку; пут јој стоји отворен кроз долине: од Брента, Пијаве и Еча (Адице). „Ма да нас Француска одвраћа од рата, ма да нас Прусија оставља, опет ми војевати морамо, вели странка рата; јест, Италија мора сама водити рат против Аустрије.“ На челу странке рата стоје Гарибалди и председник министарства Риказолије. Они веле: „кад ће већ раније или доцније требати опет војевати: боље да пребринемо ту бригу сад, кад нам је оружје у руци, кад имамо на ногама војску која гори од жеље да се бије, и кад заузимамо толике утврђене тачке.“

Најновије.

Пешта, 9. авг. У подељу по подне царица је дошла из Беча у Будим; у понесељак принц Рудолф престолонаследник, и принцеза Гизела учествоваху у народној светковини којом Мађари сваке године дан Св. Стефана прослављају.

— У Бечу се очекује италијански ђенерал Манабреа, ради утврђења акта којим се Млетачка Италији уступа. За тим актом чека се, па да се и међу Прусијом и Аустријом мир закључи; почем Прусија као савезник Италије не може подписати уговор мира докле Италија Млетачку не добије.

— Из Минхена јављају, да пруска влада није одустала од захтевања области, али умеравато захтевања, и сад тражи да јој се уступи област Лихтенфелс-Кулбах. Мисли се даће се одма мир закључити.

— У одбору за проматрање закона што је пруска влада предложила скупштина о бирању посланика за нову савезничку немачку скупштину, та влада је изјавила, да би све области пруске државе припадале савезу. Са владама које би биле у савезу имало би се споразумети о правима и дужностима савеза. Са присаједињеним земљама влада хоће реалну, а не личну заједину.

— Бечки „Вандерер“ доноси вести из Варшаве, по којима је руска влада наредила, да се уписују нови војници у Пољској за год. 1866. и то четири човека од пљаве као редовни војници. У Русији скупљање новака на истом основу свршено је; новаци се тако итно обучавају, као да би Русија била на прагу каквог рата.

— Из Париза се јавља о болести цара Наполеона; та болест траје одавна, и сад је узела такав мах, да цар на свој дан (15/3. августа) није могао никог примити.

— Што Прусија није хтела попустити Француској у питању о Рајнским областима, то се приписује већој снази и бољој спремности пруске војске. Тако се рачуна да Француска једва може подићи на оружје до 400.000 војника; а пошто се одузме њена војска у Мексику, Алгиру и Риму, онда не више од 300.000. Међутим Прусија је у почетку овог месеца имала 640.000 војника. По војничком извештају из Берлина, Прусија би била у стању са Француском мегдан поделити, ако би се морало.

— По бечким листовима, папа се склонио да ступи у непосредне преговоре са краљем од Италије. О томе је папа известио француског посланика у Риму; очекује се да краљ Виктор пошље свог пуномоћника у Рим.

— Неки италијански листови почињу као и француски губити веру у вредност „природних граница.“ Тако „Персеверанца“ доноси глас о преговорима мира па додаје: „никоја европска сила нема граница, на које би је упућивали ђеографски облик или начело народности; а баш и да би то двоје решавало ствар, опет се не може казати, да би у томе при решавању сагласности било, да би ђеографски облик говорио за ону исту међу, коју означава начело народности.“ Прелазећи на питање о Тренту, „Персеверанца“ вели: да се повољно решење тог питања може очекивати само од утицаја политичке сходности на Аустрију, — којој мудрост налаже, да се са Италијом што боље опријатељи; а не од подпоре Прусије, која се обвезала једино, да неоставља никакве сметње присаједињењу Трента Италији, ако би ову послужила срећа у рату, и народ у Тренту слободно би изјавио да хоће да се Италији присаједини.

— Накнада ратних трошкова што Прусија има добити: од Аустрије, Виртембершке и Хесенске рачуна се на тридесет милиона фор.

— Из Лондона јављају, да у Инглеску непрестано стижу нове наручбине за војене лађе оклопнице, услед нових догађаја и промена у Немачкој и у Италији. Аустрија и Италија наручили су свака по више

оклопница, а за Прусију која тек постаје морском силом, има се спремити цела флота. Инглези се надају да ће они у свако доба моћи тући те оклопнице стране што се на њихозим радионицама спремају.

— Услед присаједињења нових области Прусији, војска ове повећава се са тридесет и седам регименти пешака, наоружаних „циндеркама“, и тако ће пруска пјехота бројити свега 117 регименти.

ТРГОВИНА И ОБРТНОСТ.

Ј. К. Пешта 9. августа. Житна пијаца. Радња једнако добро иде, цена шенице, премда је на последњој берзи у Бечу сад 15 нов. дигла се, и код нас се утврдила. Раж нову 78—80 ф. 4.35 пов. плаћају. У јечму је велика оскудица, и кад би га било, могло би се и преко цене добити. Зоб никакву промену. За кукуруз неколико бечких фабриканта дали су овде налог, да им се знатна количина купи, и одобравају за септем. ф. 3.30 нов., но нису по ову пену робу добили, мораћеду већу цену платити.

Дукат ф. 6. 9.
Сребро 125.50.

Стање Дунава 10' 8" преко О долази.

О Г Л А С И.

СТЕЧАЈ.

За школску годину 1866/7 овим се отвара стечај на једно упразњено место у заводу Јовановићевом за политехнике. С овим је местом скопчана годишња стипендија од 315 ф. а. вр., која се месечно напред издаје.

Ко жели за ово место молити, треба да слуша више политехничке науке, да докаже да је православан Србин, да своју молбеницу до 13. (25.) августа о. г. „Матици Србској“ у Нови Сад поднесе и да уз њу ове исправе приложи:

1. Школска сведочанства за последње две године, из који ће се видети владање и успех у наукама.

2. Вередостојно, од дотичне жупанијске власти, магистрата, или којег другог јавног звања, издану сведочбу, која ће јасно показати стање проситељевих родитеља, као и то, колико још деце осим њега имају.

3. Лекарско сведочанство, да је проситељ здрав, и да су кравије богиње у своје доба на њега накаламљене.

Молбенице, које не буду по овом пропису устројене не ће се моћи уважити.

Израчно се даје на знање, да је сваки питомац Јовановићевог завода обвезан, по жељи основатељевој, у Бечу или Прагу слушати политехничке науке, и при свршетку сваке школске године писмену разправу на србском језику „М. Србској“ поднети, из којег год од оних предмета, које слушао буде, и да по вишим наредбама ни један ученик не сме две или више стипендија у једно исто време уживати.

Из седнице књижевног одбора „Матице Србске“ држане у Новоме Саду 25. јулија (6. августа) 1866.

Подпредседник књижевног одељења:
Др. Свет. Милетић.
А. Хаџић, с. р. секретар.

3—3

СТЕЧАЈ.

на два упразњена места у текелијном заводу
У заводу текелијном у Пешти упразњена су за школску годину 1866/7 за сада два питомачка места, за која се овим отвара стечај до 13/25 августа о. г.

Сваки питомац текелији има у заводу слободан стан с огревом, свећом и послугом, и 157 ф. 50 н. а. вред. на годину стипендије, која му се у месечним ратама по 15 ф. 75 н. а. вр. издаје.

Ко је у намери за које од упразњених места молити, тај треба да докаже: да је православан Србин, да слуша правословне, медицинске или филозофичке науке на свеучилишту, или, ако је још у гимназији, да је бар шести гимназијски разред свршио, и да молбеницу своју до 13/25 августа о. г. „Матици Србској“ у Нови Сад поднесе и да уз њу ове исправе приложи:

1. Школска сведочанства од првог и другог школског тецаја, а слушаоци осмог гимназијског разреда још и сведочбу о доброј положеном испиту зрелости.

2. Вередостојно, од дотичне жупанијске власти, магистрата, или другог којег јавног звања издану сведочанство, у којем треба да је јасно назначено стање проситељевих родитеља, као и то, колико још деце имају осим њега.

3. Лекарско сведочбу да је проситељ здрав и да су кравије богиње у своје време на њега накаламљене.

Молбенице које не буду по овом пропису зготовљене, не ће се моћи уважити.

Израчно се даје на знање, да по вишим наредбама ни један ученик не сме две, или више стипендија у једно исто време уживати, и да ће сваки за питомац текелијом изабрани проситељ при свом ступању у завод испитан бити од лекара текелијног завода, па ако се нађе да је болешљив, или да какву другу телесну ману има, то се не ће у завод примати.

По себи се разуме, да је сваки питомац дужан при почетку школске године лично у завод доћи, или писмено јавити за што то не може учинити, и да се сваки при свом ступању у завод својевољно подвргава свима правилима, која је „Матица Србска“ као управ. текелијног завода за питомаце текелијне издала.

Из седнице књижевног одбора „Матице Србске“ држане у Новоме Саду 25. јулија (6. августа) 1866.

Подпредседник књижевног одељења:
Др. Свет. Милетић.
А. Хаџић, с. р. секретар.

3—3